

ВЗАЄМОДІЯ ФОНЕТИЧНИХ І СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ В АКТУАЛІЗАЦІЇ ТОПОНІМІВ У ТВОРАХ ДЕНА БРАУНА

Існюк Ольга Юрївна

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
oisnyuk@ukr.net*

The paper is a study of interaction of lexical stylistic and phonetic means in representing toponyms in Dan Brown's novels. The author analyses the set of phonetic expressive means that intensify stylistic devices, in particular epithets, metaphors and similes.

Key words: phonetic expressive means, stylistic devices, toponyms, Dan Brown's novels.

У художньому мовленні власні назви є тими стилетвірними елементами, за допомогою яких зберігаються і передаються традиції, історія та культура і певного народу, і цивілізації в цілому, а також транслюється авторське бачення конкретних локацій, осіб тощо і їхнє місце в розгортанні описуваних подій. З огляду на це, вивчення закономірностей функціонування власних назв у творах різних жанрів уможлиблює розуміння природи мовотворчості, що знаходить своє відображення в системі образів, створених автором на основі свого комунікативно-когнітивного досвіду, набутого у мажах культур його мікро- і макросоціумів.

Розглядаючи топоніми як одну з найчастотніших груп власних назв у романах Дена Брауна, варто зауважити, що вони тісно пов'язані з іншими групами власних назв, і тому виступають з ними як єдине ціле, що формує онімний простір художніх творів автора. При цьому назви географічних об'єктів становлять у тексті ключовий сюжетний базис, на основі якого розгортаються усі події. Як стверджує М.В. Максимюк (Максимюк, 2009, 283), ці омоніми підпорядковуються загальним законам художності контексту окремого твору, несуть певну експресивність, стилістичне навантаження та вимальовують просторову домінанту художнього тексту.

Результати аналізу особливостей функціонування топонімів у романах Д. Брауна «Інферно» та «Янголи і Демони» дозволяють класифікувати їх за такими тематичними підгрупами:

- назви річок, морів, озер і каналів (*Arno River, Tiber River, Mediterranean Sea, Black Sea, Balearic Sea, Adreatic Sea, Seneca Lake, Grand Canal*),
- назви міст (*Vatican, Venice, New York, Rome, Florence*),

- назви вулиць, площ і мостів (*Pazari and Tahmis Street, Wall Street, Water Street, St. Diane Lane, Alemdar Avenue, Kennedy Avenue, Kabasakal Avenue, St. Peter Square, St. Mark's Square, Galata Bridge, Atatürk Bridge, Venetian Bridge, Realto Bridge, Margherita Bridge*),
- назви пам'ятників і обелісків (*Washington Monument, Pistoletto Statue, Bernini Statue, Statue of St. Theodore, Statue of the Blessed Mother Mary, Egyptian obelisk, obelisk of Ramses II*),
- назви садів і парків (*Boboli Gardens, Vatican City Gardens, Alemdar Park, Highland Park, Central Park, Sultanahmet Park*),
- назви музеїв і церков (*Palazzo Vecchio Museum, Hagia Sophia Museum, Murano Glass Museum, Uffizi Gallery, Pantheon, St. Peter Basilica, St. Mark's Basilica, Capella Sistina*).

Проілюструємо специфіку актуалізації топонімів у межах розгортання сюжетної лінії роману-трилера на прикладі таких фрагментів із творів Д. Брауна:

(1) *To the west the wide basin of the Tiber River wound enormous arcs across the city. Even from the air Langdon could tell the water was deep. The churning currents were brown, filled with silt and foam from heavy rains (Angels and Demons);*

(2) *The darkness rushing up beneath him... the diving instincts coming back... the reflexive locking of his spine and pointing of the toes... the inflating of his lungs to protect his vital organs... the flexing of his legs into a battering ram... and finally... the thankfulness that the winding Tiber River was raging... making its waters frothy and air-filled... and three times softer than standing water. Then there was impact... and blackness (Angels and Demons);*

(3) *Inside the chopper, the whine of the engines and the gale from the open door assaulted Langdon's senses with a deafening chaos. He steadied himself against the magnified drag of gravity as the camerlegno accelerated the craft straight up. The glow of St. Peter's Square shrank beneath them until it was an amorphous glowing ellipse radiating in a sea of city lights. The antimatter canister felt like deadweight in Langdon's hands (Angels and Demons).*

(4) *The silence of St. Peter's Square broke with a ripple at first. The ripple grew to a murmur. And then, suddenly, to a roar. Without warning, the multitudes were crying out as one. "Look! Look!" (Angels and Demons).*

(5) *As Maurizio powered the boat closer, Langdon could see that the main square was absolutely mobbed with people. Napoleon had once referred to St. Mark's Square as "the drawing room of Europe," and from the looks of things,*

this “room” was hosting a party for far too many guests. The entire piazza looked almost as if it would sink beneath the weight of its admirers (Inferno).

Як видно з прикладів (1) і (2), для передачі бурхливої стихії води автор твору використовує стилістичні прийоми, які у поєднанні з просодичними засобами слугують візуалізації описуваної картини та транслюють напруженість ситуації. До таких засобів відносимо, зокрема, епітети (напр., *churning waters of the Tiber River; wide basin of the Tiber River; the wide-open expanse of the Mediterranean Sea*) і метафори (*...the winding Tiber River was raging making its waters frothy and air-filled and three times softer than standing water; to the west the wide basin of the Tiber River wound enormous arcs across the city*). При цьому особливу художність опису річки надає порівняння *«air-filled and three times softer than standing water»*, що підвищує естетичну цінність описуваного фрагмента.

Вираження об'єктивно-оцінного ставлення автора до зображуваного предмета чи об'єкта навколишньої дійсності найкраще проявляється в описі вулиць, площ, мостів і парків (див. приклади 3-5) за рахунок використання таких стилістичних засобів, як: епітети (*«toward the soft, darkened expanse of the Vatican City Gardens»*, *«stunning panorama of the sun-drenched St. Peter's Square»*), метафори (*«the three-hundred-yard-long stretch where St. Mark's Square met the sea»*, *«Providing unparalleled views of the sea, Kennedy Avenue wound through spectacular groves and historic parks»*, *«The silence of St. Peter's Square broke with a ripple at first»*, *«The sound of St. Peter's Square faded behind them now»*, *«The glow of St. Peter's Square shrank beneath them until it was an amorphous glowing ellipse radiating in a sea of city lights»*, *«Galata Bridge stretched out across the wide waters of the Golden Horn»*) та порівняння (*«Napoleon had once referred to St. Mark's Square as the drawing room of Europe»*, *«St. Peter's Square was a staggering open space in the congestion of Rome, like a classical Central Park»*).

На просодичному рівні зазначені стилістичні засоби набувають інтенсифікації за рахунок розширених позитивних і негативних тональних інтервалів, спеціальних підйомів, спадних тонів зі зменшеною швидкістю зміни напрямку їхнього руху, взаємодію яких можна розглядати як засіб вираження динаміки розгортання зображуваних подій та конкретизації ролі вживаних у тексті топонімів.

Крім того, у наведених фрагментах зареєстровано ізохронність вимовляння інтоногруп, яка у поєднанні з однаковою тривалістю пауз між ними здатна генерувати сугестивний ефект твору. При цьому для підсилення

сугестивного впливу поряд з паралелізмом ритмічної моделі суміжних інтоногруп спостерігається застосування таких фонетичних прийомів, як алітерація і асонанс, які привертають увагу читача до цих лексичних одиниць, формуючи в нього відповідні образи та передаючи загальну емоційну тональність опису.

Описана взаємодія стилістичних і просодичних засобів слугує інтенсифікації вживаних у фрагментах романів Д. Брауна топонімів, підвищуючи їхніх емоційно-прагматичного потенціал, а односпрямована дія семантичного наповнення топонімів, їхнього стилістичного аранжування й просодичного оформлення здатна, на нашу думку, сприяти коректному декодуванню їхнього функціонально-прагматичного призначення у межах конкретних фрагментів романів-трилерів.

Література

1. Максимюк, М.В. (2009). Специфіка використання власних назв у сучасній українській постмодерній прозі (на матеріалі романів В. Кожелянка) Ужгород,. Вип. 9: Ономастика. Антропоніміка: зб. наук. ст. С. 280 – 285.
2. Brown, D. *Angels and Demons*. (2001). Great Britain: Corgi books, 620 p.
3. Brown, D. *Inferno*. (2014). Great Britain: Corgi books, 624 p.